

วิหารที่ว่างเปล่า

• บทบันทึกคดี class •

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

www.praphansarn.com

วิหารที่ว่างเปล่า

• พิมพ์ครั้งที่ 4 •

• เรื่องสั้นคัดสรร •

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

วิหารที่ว่างเปล่า

© เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

ห้ามลอกเลียนแบบส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
มิฉะนั้นจะถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์และมีความผิดทางอาญา

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

Cataloging In Publication Data

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

วิหารที่ว่างเปล่า-- พิมพ์ครั้งที่ 4.-- กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น, 2566.
248 หน้า.

1. ความเรียง. I. ชื่อเรื่อง.

895.914

ISBN e-book 978-616-611-007-4

ราคา 157 บาท

จัดทำและจัดจำหน่ายโดยบริษัท สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จำกัด

222 (บุษราคัม เทอเรส สาย 2) ถนนพหลโยธิน สาย 2

แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0 2448 0312, 0 2448 0658-9 โทรสาร 0 2448 0393

www.praphansarn.com

- ผู้ก่อตั้ง : สุพล เตชะธาดา
- คณะกรรมการบริหาร : พิสุทธิ เลิศวิไล, ทพ.อดิเรก ศรีวัฒนาวงษา, บุญเลิศ สีอุไรย์
ศักดิ์ชัย จิราธิวัฒน์, อาทร เตชะธาดา
- กรรมการผู้จัดการ : อาทร เตชะธาดา
- กองบรรณาธิการ : กุลธิดา จารุรัตนานนท์
- ภาพปก : เสกสรรค์ ประเสริฐกุล
- ออกแบบรูปเล่ม : นพพร คงสอน
- พิสูจน์อักษร : กุลธิดา จารุรัตนานนท์

www.praphansarn.com

สนับสนุนเว็บไซต์โดย

Bangkok Bank

ธนาคารกรุงเทพ

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	6
.....	
หมายเหตุผู้เขียน	10
.....	
คำอุทิศ	13
.....	
กลางทะเลสม	15
.....	
เส้นทางที่ไม่มีจุดหมาย	41
.....	
วิหารที่วังเปล่า	81
.....	
เศษศพของดวงดาว	113
.....	
อารมณ์ตะวันตก	151
.....	
บาดแผลตะวันออก	191
.....	
สายพันธุ์ที่ถูกสาป	225

คำนำสำนักพิมพ์

หากพิจารณาผลงานของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล งานเขียนชิ้นนี้ ก็ยังคงร้อยเรียงแต่ละเรื่องราวโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเขาเหมือนเดิม เพียงแต่ลดทอนสภาวะโลดโผนทางอารมณ์ อันพลุ่งพล่านอย่างที่เคยเขียน แต่ยังคงความเข้มข้นของเนื้อหาไว้ได้ไม่น้อยไปกว่างานเขียนเล่มอื่น ๆ ของเขาเลย

ปฏิเสธไม่ได้ว่างานเขียนของ เสกสรรค์ มักอุดมไปด้วยเนื้อหาที่เคี้ยวเสียจนชิ้น ซ้ำยังหยั่งรากลึกถึงประสบการณ์ที่เขาประสบโดยตรง เพียงแต่งานเขียนชุดนี้นำเสนอแง่มุมของความลุ่มลึกเชิงจิตวิทยาและปรัชญาชีวิต มากกว่าการตะตองเนื้อหาทางสังคมและการเมืองอย่างโจ่งแจ้ง โดยยังคงถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ออกมาด้วยภาษาอันเปี่ยมไปด้วยวรรณศิลป์ที่ลึกซึ้ง คมคาย ประณีต และงดงาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี

ดังนั้น งานเขียนชุดนี้จึงมิใช่ “บันทึกจากประสบการณ์” ทั่วไปดังที่ประจักษ์แจ้งภายนอกเสียทีเดียว หากเป็น “บันทึกบทเรียนอันทรงคุณค่า” จากผู้เขียนสู่ผู้อ่านทุกคน สุดแท้แต่จะประยุกต์ใช้กับตนเอง

วิหารที่ว่างเปล่า บ้างอาจมองว่าเป็นเพียงบันทึกการเดินทาง

ซึ่งเป็นการแบ่งปันประสบการณ์ทั่วไป หรือเป็นอัตชีวประวัติในช่วงหนึ่งของชีวิต แท้จริงแล้ว กลับซ่อนเร้นแง่มุมทางจิตวิญญาณของมนุษยชาติไว้อย่างมีอาจปฏิเสธได้ เพียงรอให้ผู้อ่านตกตะกอนสิ่งที่ได้รับว่าจะมีทัศนะเหมือนหรือต่างจากเขา

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เริ่มเขียนเรื่องสั้นตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษาปริญญาตรี และทำงานต่อเนื่องอยู่พักใหญ่จนกระทั่งอายุเข้าสู่วัยกลางคน จึงผลิตผลงานแนวนี้ค่อยลง อย่างไรก็ตาม เรื่องสั้นของเขาสะท้อนให้เห็นพัฒนาการทั้งในด้านความคิด และทักษะงานประพันธ์ของเจ้าตัวได้อย่างชัดเจน จากเรื่องราวของผู้ยากไร้ในแง่มุมต่าง ๆ มาถึงการต่อสู้ภายในจิตใจของผู้ชายที่กำลังจะก้าวสู่วัยชรา

ชื่อของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล เป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทย ทั้งในฐานะนักเขียนและในฐานะอื่น ๆ งานเขียนของเขาโดดเด่นตรงที่มีลีลาการใช้ภาษาอันงดงามและมีสไตล์เฉพาะตัวในการนำเสนอ ประเทศไทยรู้จักเสกสรรค์เป็นครั้งแรกในฐานะผู้นำนักศึกษาที่มีบทบาทอย่างสูงในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 อย่างไรก็ตามสถานการณ์ทางการเมืองที่ผันผวนและรุนแรงได้ผลักดันให้เขาเปลี่ยนเป็นคนนอกสังคมไปอย่างรวดเร็ว เมื่อขบวนการประชาธิปไตยของนักศึกษาและประชาชนเริ่มถูกคุกคามทำร้ายและฝ่ายนิยมเผด็จการมีที่ท่าจะกลับมาฟื้นฟูอำนาจของตนอีก เสกสรรค์ได้ตัดสินใจเข้าร่วมกองกำลังอาวุธปฏิวัติที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยใช้ชีวิตเป็นทหารป่าอยู่กว่า 5 ปี

ปลายปี 2523 ในสถานการณ์ที่ประเทศสังคมนิยมรอบ ๆ ประเทศไทยขัดแย้งและรบราฆ่าฟันกันเอง เสกสรรค์เองก็มีปัญหาขัดแย้งกับแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เช่นกัน ในที่สุดเขาได้ตัดสินใจเสี่ยงชีวิตออกมาพบกับฝ่ายรัฐบาลด้วยความรู้สึกผิดหวังอย่างลึกซึ้ง หลังจากนั้นไม่นาน ความผิดพลาดต่าง ๆ ที่สะสมไว้ในองค์กรก็ได้ทำให้ขบวนการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์สลายตัวลง คนหนุ่มสาวจากร่วมมหาวิทยาลัยที่เคยเข้าร่วมการต่อสู้ด้วยอาวุธต่างทยอยกันกลับลงมาจากภูเขาจนหมดสิ้น

การออกจากป่ามาพบกับฝ่ายรัฐและถูกสถานการณ์บีบให้เลิกเป็นนักปฏิวัตินับเป็นบาดแผลใหญ่แผลหนึ่งในชีวิตของเสกสรรค์ มันทำให้เขารู้สึกว่าตัวตนที่ยึดมั่นได้สูญหายไปหลายส่วน แม้โดยภายนอกแล้ว ชีวิตของเขามีได้ตกต่ำแต่อย่างไร หากยังคงเป็นคนมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากหลายวงการ เขาเรียนจบปริญญาเอกจากต่างประเทศ และกลายเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่เขาเคยเป็นนักศึกษา แต่เสกสรรค์ก็ดูเหมือนจะไม่มีความสุขกับสถานภาพเหล่านั้น เพราะสิ่งที่เขาค้นหาเป็นอะไรบางอย่างที่อยู่ข้างใน ด้วยเหตุดังนี้ เสกสรรค์ในฐานะนักศึกษาปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ และต่อมาในฐานะอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงยังคงเร่ร่อนไปตามป่าเขาท้องทะเลอีกหลายปีเพื่อค้นหาชีวิตที่ตกหายไป ทั้งหมดนี้เป็นภูมิหลังของงานเขียนส่วนใหญ่ของเขา รวมทั้งเรื่องสั้นที่ออกมาในระยะหลังด้วย

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เกิดเมื่อปี 2492 ในหมู่บ้าน
ชาวประมงปากอ่าวแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เขาจบ
ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำเร็จการศึกษาระดับ
ปริญญาโทและปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ระหว่างปี 2532 ถึง 2552 เสกสรรค์ทำงานเป็น
อาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเคยดำรง
ตำแหน่งคณบดีรัฐศาสตร์ช่วง 2536-2538

ประวัติการต่อสู้ของเขาถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ซึ่ง
ได้รับการตัดสินใจให้เป็นภาพยนตร์ยอดเยี่ยมประจำปีโดยสมาคม
ผู้สื่อข่าวบันเทิงฯ และชมรมวิจารณ์บันเทิงฯ นอกจากนี้ในฐานะ
นักเขียน เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ได้รับรางวัลศรีบูรพาในปี 2546
และได้รับการประกาศเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ
วรรณศิลป์ประจำปี 2552

ด้วยมิตรภาพและความปรารถนาดี
สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น

หมายเหตุผู้เขียน

ถ้ากล่าวในแง่การทำงานแล้ว ผมคงจะต้องยอมรับว่าวิธีการผลิตต้นฉบับชิ้นนี้ไม่ได้เป็นไปตามอุดมคติของผมเท่าใด มันยังอยู่ในสภาพที่ผมต้องรีบส่งต้นฉบับให้ทันเวลาทุกอาทิตย์ เพื่อตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ตลอดครึ่งหลังของปี พ.ศ.2543

ผมเคยฝันถึงโอกาสที่จะทำงานโดยไม่ต้องแข่งกับเวลา ฝันถึงการเขียนต้นฉบับให้ครบทั้งเล่ม ตรวจสอบอย่างพิถีพิถันเพราะหัดแล้วส่งให้เพื่อน ๆ ช่วยกันวิจารณ์โดยไม่ต้องรีบร้อนตีพิมพ์ ทว่าจนแล้วจนรอด แรงกดดันทางด้านเศรษฐกิจก็ไม่เคยอนุญาตให้ผมได้สร้างงานเขียนตามกระบวนการที่มันควรจะเป็น

อย่างไรก็ตาม ด้วยความตระหนักถึงจุดอ่อนข้อบกพร่องอันเนื่องมาจากการผลิตต้นฉบับที่ละท่อน ผมจึงใช้เวลาค่อนข้างนานในการแก้ไขขัดเกลา “วิหารที่ว่างเปล่า” ก่อนที่จะนำเสนอมันอีกครั้งหนึ่งในฐานะหนังสือเล่ม ผู้อ่านบางท่านที่ติดตามข้อเขียนชิ้นนี้มาตั้งแต่แรกจะพบว่ามันสั้นขึ้นและกระชับขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งสำนวนภาษาก็น่าจะสะดุดน้อยลง โดยไม่ได้ลดทอนแก่นแกนของเนื้อหาในต้นฉบับดั้งเดิม

กล่าวโดยขั้นต้น “วิหารที่ว่างเปล่า” เป็นบันทึกการเดินทาง

และอ่านหนังสือของผมในห้วงปลาย พ.ศ.2541 ถึงกลางปี พ.ศ.2542 ซึ่งไม่ใช่แนวเขียนที่ต่างไปจากเดิมมากนัก เพราะที่ผ่านมามีแม็กเอาประสบการณ์ของตนเองมาผูกเป็นเรื่องราว อยู่แล้ว แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกไปกว่านั้น ผู้อ่านหลายท่านคงพบว่างานชิ้นนี้มีส่วนต่างไปจากงานอื่น ๆ อยู่บางประการ

ข้อแรกคือ มันเป็นการรวบรวมมุมมองของผมที่มีต่อโลกและชีวิตมาไว้ในที่เดียวกันอย่างเข้มข้นและเกือบจะถ้วนทั่วทุกมิติ ทั้งนี้โดยผ่านเหตุการณ์และการตีความองค์ความรู้ที่ผมสั่งสมมา

ข้อที่สอง ผมเขียนงานชิ้นนี้ด้วยอารมณ์สัจดิ่งกว่าชิ้นอื่น ๆ แม้ว่าในนั้นจะแฝงเร้นไปด้วยความรู้สึกดุดเดือดเจ็บแสบ แต่ก็ไม่มีถ้อยคำร้ายโหดหาสิ่งใดหรือผู้ใดมากไปกว่าปรารถนาที่จะเห็นโลกดีกว่าที่เป็นอยู่บ้าง

แน่ละ ผู้อ่านส่วนหนึ่งที่เคยชอบงานที่มีลักษณะโลดโผนทางอารมณ์ของผมอาจจะรู้สึกผิดหวังกับงานแบบนี้ แต่ผมก็ยังมั่นใจว่าน้ำใจที่เราเคยมอบให้แก่กันยังคงเหลืออยู่อย่างพอเพียง และหลายท่านน่าจะเข้าใจผมมากขึ้น หลังจากอ่าน “วิหารที่ว่างเปล่า”

โดยส่วนตัวแล้ว ผมตั้งความหวังไว้ถึงขั้นว่าจะมีคนเห็นด้วยให้ผมสร้างงานในแนวนี้นี้มากกว่าเดิม

ด้วยมิตรภาพ

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

สิงหาคม 2544

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล 11

คำอุทิศ

แต่... อาจารย์ เสน่ห์ จามริก

อาจารย์ Ben Anderson

และ- อาจารย์ George McT. Kahin

ครูผู้มีบทบาทสำคัญในโรงเรียนของพุู้เขียน

[1]

กลางทะเลม

เวลาตอนนั้นใกล้เที่ยงคืนมากแล้ว ฟ้ามืดน้ำดำ เห็นแต่ ฟองคลื่นตอ้งไฟเรือตวัดเลื่อยเป็นโยขาว ลมแรงพัดหลังค้ำผ้าใบ กระพือลั่น เสียงเครื่องยนต์คำรามก้องขณะที่นายท้ายเร่งจังหวะ ไต่ยอดคลื่นไปที่ละลูกทีละลูก เรือของเราทะยานขึ้นสูงแล้ว ทรุ่ดฮวบลงต่ำครั่งแล้วครั่งเล่า เพียงเพื่อจะเคลื่อนไปข้างหน้า อย่างเชื่องช้าทรมาณ

แต่พูดกันตามความจริง สภาพดังกล่าวยังไม่กดทับความรู้สึกผมเท่ากับภาพลูกชายคนเล็กที่นอนหลับกลิ้งไปกลิ้งมาอยู่ หลังเก้าอี้คนขับเรือ ผมจะบอกแม่เขาอย่างไรถ้าหากมีอะไรไม่ดี เกิดขึ้น... ทั้งนี้หมายถึงว่าถ้าผมมีโอกาสกลับไปเล่าเรื่องราวให้ เธอฟัง

ผมรู้ว่าที่นี่เคยมีเรือแตกมาแล้วมากกว่าหนึ่งลำ และเคย

มีคนตายมาแล้วมากกว่าหนึ่งคน แต่ละคนที่จากไปล้วนชำนาญทางน้ำมากกว่าผม เพราะฉะนั้น มันจึงเป็นเรื่องยากที่จะฝ่าผ่านจุดเดียวกันโดยไม่คิดอะไร คลื่นใหญ่ที่ไล่ลอนมาทางหัวเรืออาจจะสูงไม่เกินสองหรือสามเมตร แต่ขนาดของเรือที่ผมใช้ก็สูงพื้นน้ำมาไม่เกินครึ่งหนึ่งของมัน ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่าใต้ท้องเรือลงไปใต้น้ำน้ำเชี่ยวมีโขดหินชูชันอยู่เต็มไปหมด หากนายท้ายเกิดไต่คลื่นผัดจิ้งหะเพียงลูกเดียว เกลียวน้ำพัดเข้าเรือ ผมก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าพวกเราทุกคนจะตกอยู่ในสภาพเช่นใด

ในหัวหนึ่งของอารมณ์เครียดร้าย ผมอดถามตัวเองไม่ได้ว่าเมื่อไรจะเลิกใช้ชีวิตที่ 'ไร้เหตุผล' และเลิกพาตัวเองมาอยู่ในสถานการณ์แบบนี้เสียที

จะว่าไป ในช่วงวันหยุดยาวต้นเดือนธันวาคม 2541 สิ่งที่ผมควรทำที่สุดคือนั่งเขียนตำราที่ได้สัญญาไว้กับทางมหาวิทยาลัยเพื่อแลกกับการหยุดสอนหนึ่งปี แต่ก็อีกนั่นแหละ หลังจากเป็นอาจารย์มานานเกือบสิบปี นี่เป็นครั้งแรกที่ผมสามารถรับเงินเดือนได้โดยไม่ต้องสอน รวมถึงสามารถกำหนดตารางชีวิตได้โดยไม่ต้องขึ้นต่อปฏิทินของสถาบันที่ตัวเองสังกัด ด้วยเหตุนี้ผมจึงรู้สึกถึงโลกกับ 'เสรีภาพ' ดังกล่าว แม้ว่ามันจะมีเงื่อนไขอยู่ไม่น้อยก็ตาม

มองในแง่หนึ่งมันก็เป็นแค่การเดินทางมาตกปลาตามปกติของผมซึ่งมักจะใช้ทะเลตรังเป็นทางออกสู่อันดามัน แต่ครั้งนี้ผมพาลูกชายวัยสิบสี่มาด้วย จุดหมายในการเดินทางจึงมิใช่อยู่ที่การหาปลาเพียงอย่างเดียว หากยังอยู่ที่การผ่อนคลายความ

รู้สึกผิดของพ่ออีกต่างหาก ผมทั้งทำงานและดื่มสุราหามรุ่ง
หามค่ำมาแรมปีจนแทบไม่ได้สังเกตว่าลูกชายคนเล็กสูงเกือบจะ
เท่าตัวเองอยู่แล้ว พอนึกขึ้นมาได้ผมก็อยากจะบอกกับลูกว่าพ่อ
ไม่ได้หายไปไหน และผมอยากจะทำมากกว่าการพูดอะไรเป็น
นามธรรม

เราออกจากกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม...

ในจำนวนผู้ร่วมทาง นอกจากผมกับลูกแล้ว ยังมีต้อง
ขาเทียมเก่าแก่ของผม ไช้เจ้าของร้านขายของเก่าในตลาดนัด
สวนจตุจักร และโจสหายรุ่นน้องที่คบหากันมาเนิ่นนาน คนแรก
ผมชวนมาด้วยเพราะเข้าป่าออกทะเลกันหลายปีจนกลายเป็น
ความเคยชินที่จะต้องชวนเขามา คนที่สองเป็นมิตรใหม่ที่ไม่เคย
ตกปลาทะเลมาก่อนและอยากให้ผมพามาแนะนำให้รู้จัก
อันดามัน ส่วนคนที่สามไม่ชอบตกปลาหรือผูกพันกับทะเลเป็น
พิเศษ เพียงแต่ว่าช่วงนี้มีความทุกข์กับชีวิต ผมเลยไม่อยากทิ้ง
เขาไว้ตามลำพัง

แต่ไม่ว่าผมจะชวนใครมาด้วยเหตุผลใดก็ตาม ทุกคนล้วน
มีหน้าที่อย่างหนึ่งที่ผมมอบให้ คือช่วยฝึกเจ้าสิ่งให้ทำทุกอย่าง
ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตกลางแดดลม และเมื่อมาถึงจังหวัด
ตรังในวันรุ่งขึ้น ลูกชายผมยังมีหมอเฒ่ากับช่างซีเป็นครูฝึก
เพิ่มขึ้นอีก... ผมนึกไม่ออกเลยว่าตัวเองจะออกทะเลโดยไม่มี
สองคนนี้ได้อย่างไร

แน่ละ เวลาเข้าป่าออกทะเลนอกจากจะต้องคัดเลือก
เพื่อนร่วมทางที่ไว้ใจได้แล้ว อุปกรณ์ต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องสำคัญ

เหมือนกัน ในเมื่อเดินทางมาตกปลา สิ่งที่ต้องนำมาด้วยก็คือ รอกและคันเบ็ด พันจากนี้แล้วก็ยังต้องมีสิ่งของที่เรียกได้ว่าเป็น อุปกรณ์ทางอารมณ์อีก เช่น สุรารสดี เป็นต้น บรรยากาศ ประเททอนกลางดินกินกลางหาดนั้น ปกติก็ถือได้ว่าวิเศษสุด อยู่แล้ว ยิ่งได้เครื่องดองของเมามาหนุนส่ง ผลอ ๆ จินตนาการ ต่อโลกและต่อชีวิตก็อาจจะแหงทะลุชั้นบรรยากาศขึ้นไปไกล

แต่ก็อีกนั่นแหละ อุปกรณ์เสริมบรรยากาศของผมมิได้มี แค่น้ำรัยเท่านั้น หากยังมีของดี ๆ เช่นหนังสือติดตัวมาอย่างน้อย ก็หนึ่งเล่ม ใครก็ตามที่ถูกหล่อหลอมมาให้มีความสุขกับการอ่าน ย่อมรู้ว่ายามใดที่เราสามารถตื่นพ้นจากพันธนาการต่าง ๆ มาอยู่กับหนังสือที่ตัวเองรัก ยามนั้นแม้มีผีเสื้อแสนสวยมาเกาะ ตรงดั้งจมูก เราก็ยังอดรู้สึกไม่ได้ว่านั่นเป็นการรบกวน หนังสือดี กับผู้อ่านที่ดื่มด่ำกับมันมักหลอมรวมเป็นโลกอิสระใบเล็ก ๆ ที่ ไม่มีแม่แต่ที่ว่างสำหรับแมลงสักหนึ่งตัว

ครั้งนี้หนังสือที่ผมพกติดตัวมาด้วยเป็นสารคดีภาษาอังกฤษ ที่กำลังขายดีอย่างยิ่งในตลาดสากล มีชื่อเรื่องว่า *Into Thin Air* คนเขียนหนังสือดังกล่าวเป็นชาวอเมริกันชื่อ Jon Krakauer มันเป็นบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงระหว่างการปีนเขาสูงที่สุดในโลก ก่อนเดินทางผมอ่านมาแล้วครึ่งเล่ม และตั้งใจว่าจะอ่าน ให้จบก่อนหวนคืนสู่ชีวิตเมือง

ฝนตกตั้งแต่รถไฟยังไม่ผ่านทุ่งสง ทำให้เดือนธันวาคมมี สภาพคล้ายกรกฎาคมขึ้นมาโดยฉับพลัน แม้เมื่อคืนที่ผ่านมาเราจะลดน้ำหนักริวกิ้งในเป้ไปแล้วถึงสามขวด แต่ผมกับพรรคพวก

ก็ยังมีสติเหลือพอที่จะหันมามองหน้ากันอย่างวิตกกังวล

เรานัดเรือไว้ตอนเที่ยงที่หมู่บ้านเจ้าไหม ซึ่งหมายถึงจะต้องนั่งรถออกจากเมืองตรังไปราวหนึ่งชั่วโมง อย่างไรก็ตาม ยังไม่ทันออกจากร้านขายอุปกรณ์ตกปลาของช่างซี เจ้าของเรือก็โทรมาแจ้งว่าเรือยังซ่อมไม่เสร็จ และขอเลื่อนนัดเป็นบ่ายสามโมง...

คงไม่ต้องบอกก็ได้ว่าสภาพเช่นนี้ยิ่งเพิ่มความไม่สบายใจให้พวกเรามากแค่ไหน แม้จะไม่มีใครปรึกษาบ่น ไม่มีใครแสดงความวิตกกังวล แต่ผมก็รู้อยู่ในใจว่าความหวังที่จะได้ตกปลาสักครั้งวันก่อนขึ้นเกาะลันตาในตอนเย็นชกถอยห่างออกไปทุกที ผมยังคงตกลงมาเป็นระยะ ๆ...

ในที่สุด เราก็ออกจากตัวเมืองตอนบ่ายโมงครึ่ง ใช้เวลาไปส่วนหนึ่งระหว่างทางแวะรับหมอเฒ่าที่ตำบลนาโต๊ะหมิง กว่า จะถึงจุดนัดหมายก็บ่ายสามโมงพอดี

บริเวณริมคลองเจ้าไหมซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านเล็ก ๆ ชื่อเดียวกัน บัดนี้มีบรรยากาศต่างไปจากที่ผมเคยเห็นเล็กน้อย คลองดังกล่าวจริง ๆ แล้วก็ป็นร่องน้ำที่ยื่นล้ำจากทะเลลึกเข้ามาในแผ่นดินใหญ่ซึ่งสามารถใช้เป็นที่หลบคลื่นลมได้เป็นอย่างดี หลายปีก่อนผมเคยมานั่งตกปลาตามหัวสะพานเทียบเรือแถวนี้ ในยามที่คลื่นมรสุมทำให้ผมออกทะเลไม่ได้ ตอนนั้นผมเห็นมีกระชังเลี้ยงปลากะพงและปลาเก๋าอยู่หลายเจ้า รวมทั้งในสายน้ำธรรมชาติก็ยังมีปลากะบอกว่ายขึ้นมาเป็นฝูง

ทว่าครั้งนี้ผมเห็นจำนวนกระชังเลี้ยงปลาลดน้อยลง และ

ริมฝั่งน้ำมีรีสอร์ทแบบง่าย ๆ โผล่ผุดขึ้นมาสองสามแห่ง คลอง
เจ้าไหมกลายเป็นสถานที่กินดื่มของคนจากจังหวัดตรงมากขึ้น
เรื่อย ๆ แม้จะยังไม่มากเท่ากับจำนวนร้านกินดื่มแถวหาด
ปากเมงซึ่งใกล้เมืองมากกว่า แต่แนวโน้มและทิศทางก็เป็นที่
ประจักษ์ชัดเจน ถึงผมจะไม่ได้มีความคิดต่อต้านในเรื่องนี้ แต่
อดรู้สึกมิได้ว่าอิทธิพลของเมืองที่มีต่อชนบทนั้นนับวันยิ่งหยุด
ไม่ได้ยิ่งไม่อยู่จริง ๆ

นึกถึงวัยเด็กที่เคยช่วยแม่บรรจุถุงลงแข่งเพื่อส่งเข้ากรุงเทพฯ
สมัยนั้นทั้งบางปะกงเลือกแต่กุ้งดี ๆ ส่งเข้าเมืองหลวง ส่วนกุ้ง
แหลกกุ้งเลวพวกเราก็กินเอง จนกระทั่งวันหนึ่งเราก็พบว่า
ผลผลิตจากอ่าวไทยหมดสิ้นไม่เหลือทิ้งกุ้งดีกุ้งร้ายไว้ให้ใคร
กิน รายได้จากการยอมทนกินแต่ของเลว ๆ ก็ไม่ได้ช่วยให้ชีวิต
ดีขึ้นแต่อย่างใด

หลายปีก่อนผมเคยเห็นฝูงปลากระบอกว่ายตามหัวน้ำขึ้น
ที่คลองเจ้าไหม รู้สึกปลื้มปีติราวได้เห็นภาพย้อนยุคของบ้านเกิด
แต่มาเจ้าไหมที่วันนี้ดูเหมือนว่ามันจะจากไปแล้ว

เรามาถึงจุดนัดหมายตามเวลาที่ตกลงกันไว้ แต่เรือ ‘โลนัน’
ของโกสุทก็ยังไม่มียี่แวนว่าจะออกจากกันตั้งมาถึง ระหว่างนี้
สิ่งเดียวที่เราทำได้ก็คือรอ เราอาศัยร้านอาหารตรงหัวสะพาน
เทียบเรือเป็นที่นั่งฆ่าเวลา ผนขาดเม็ดไปบ้างแล้วแต่ฟ้ายังครึ้มขึ้น
และลมพัดแรง ทำให้ทั้งกายใจถูกห่อหุ้มด้วยความฉ่ำหนาว มัน
เป็นความรู้สึกประหลาดพิกลคล้ายตกอยู่ในห้วงชะตากรรมที่
ไม่แน่ใจว่าดีหรือร้าย ด้านหนึ่งก็ตื่นเต้นเร้าอารมณ์ แต่อีกด้าน

ก็สิ้นสะท้อนและหวนไหว

หรือว่าจริง ๆ แล้ว มนุษย์โหยหาสิ่งนี้มากกว่าความปกติธรรมดา?

พูดก็พูดเถอะ งานเขียนของจอห์น คราเคาเออร์ ทำให้ผมเริ่มสงสัยขึ้นมาอย่างหนักหน่วงที่เดียวว่าลึกลับ ๆ แล้ว มนุษย์เป็นสปีชีส์ที่มีเหตุผลหรือไม่ หมายถึงเหตุผลในแง่ของการทำสิ่งต่าง ๆ โดยสอดคล้องกับประโยชน์สุขของตนเอง ไม่ว่าในฐานะปัจเจกชนหรือในฐานะสัตว์สังคม

จากการอ่านหนังสือเล่มนี้และสังเกตพฤติกรรมของผู้คน ผมพบว่าตัวเองไม่ใช่คนเดียวที่ทำเรื่อง 'ไร้เหตุผล' อยู่เป็นระยะ ๆ และจะว่าไป การเข้าป่าออกทะเลของผมที่ผ่านมาแทบจะไม่นับเลยเมื่อเทียบกับสิ่งที่คราเคาเออร์รายงานไว้ใน *Into Thin Air* หนังสือเล่มนี้ถูกเขียนขึ้นหลังจากตัวผู้เขียนได้เดินทางไปร่วมทีมปีนเขาเอฟเวอเรสต์ในเดือนพฤษภาคม 2539 มันเป็นบันทึกการพิชิตความสูงครั้งนั้นโดยตรง ซึ่งกลายเป็นความพยายามครั้งแรกและครั้งสุดท้ายของหลาย ๆ คน

ภูเขาเอฟเวอเรสต์เป็นยอดเขาสูงสุดของโลกซึ่งแหงยอดเสียดฟ้าขึ้นไปถึง 29,028 ฟุต หรือ 8,848 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล บนความสูงขนาดนี้ออกซิเจนในอากาศจะเหลือเพียงแค่หนึ่งในสามของสภาพที่มนุษย์เรากันเคยกัน และนั่นเป็นที่มาของชื่อเรื่อง *Into Thin Air* ซึ่งแปลตรงตัวได้ว่า 'สู่ชั้นอากาศที่เบาบาง' อย่างไรก็ตามนี่ไม่ใช่อันตรายเพียงอย่างเดียวที่ห่อหุ้มยอดเขาที่สูงขนาดนั้น อุณหภูมิที่หนาวลึกลับต่ำกว่าศูนย์องศาของ

เทอร์โมมิเตอร์ทุกชนิด ก็เป็นสภาพอีกอย่างหนึ่งที่บ่งบอกว่ามันเป็นสถานที่ที่มนุษย์ไม่ควรไปรุกราน ยังไม่ต้องเอ่ยถึงความเฉียบขัณของสันเขารูปพีระมิด และร่องน้ำแข็งอีกนับไม่ถ้วนที่แยกไกลลงไปคล้ายกลีบหิว ตลอดจนภูมิลักษณะอันแสนทรมันดารทุกรูปแบบตั้งแต่ฐานล่างขึ้นไปถึงตารางนิ้วแรกที่ผิวโลกสัมผัสกับเวียงฟ้า สรุปรวมความแล้วก็คือเอฟเวอเรสต์ไม่มีคุณสมบัติใดเลยที่ผู้คนควรไปข้องแวะแตะเหยียบ ทั้งหมดมีแต่ความน่าสะพรึงกลัว

กระนั้นก็ตาม ภายหลังจากมีการสำรวจพบและคิดคำนวณกันแน่ชัดตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 แล้วว่า นี่คือนยอดเขาที่สูงที่สุดในโลก มนุษย์ก็ไม่เคยปล่อยเอฟเวอเรสต์ไว้ตามลำพัง หรือเอาตัวเองหลีกห่างจากภัยอันตรายที่รู้ดีอยู่แล้วว่ารอคอยอยู่เบื้องบน

แต่ก็แน่ละ การพิชิตความยิ่งใหญ่ของธรรมชาตินั้นย่อมไม่ใช่เรื่องง่ายเหมือนการซื้อขายประเวณี นับตั้งแต่ถูกเจ้าหน้าที่อินเดียของอังกฤษค้นพบในปี ค.ศ.1852 เรายังผ่านไปอีก 101 ปี กว่าจะมีคนปีนขึ้นไปยืนบนยอดเอฟเวอเรสต์ได้ ก่อนหน้านั้นในบรรดาผู้พยายามไต่เขาลูกนี้มีคนเสียชีวิตไปทั้งหมด 24 คนจาก 15 ครั้งที่จัดคณะกันขึ้นไป

เอฟเวอเรสต์เป็นยอดหนึ่งของเทือกเขาหิมาลัยซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเนปาลกับทิเบต มีชื่อเดิมที่เรียกโดยคนเนปาลว่า ‘สัการมาธา’ (Sagarmatha) ส่วนชื่อทิเบตนั้นคือ ‘โจโมลุงมา’ (Jomolungma) ซึ่งมีความหมายคล้ายกันมาก คำแรกแปลว่า

เทวีแห่งฟากฟ้า และคำหลังหมายถึงเทพมารดรแห่งโลก พุด
ง่าย ๆ ก็คือสำหรับชาวตะวันออกที่เป็นบุตรหลานแห่งเธอ ภูเขา
ลูกนี้เป็นสตรีเพศที่ยิ่งใหญ่ ทั้งเป็นแม่และเป็นเทพเจ้าในเวลา
เดียวกัน... เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่ควรมีใครไปล่วงเกิน

อย่างไรก็ดี นั่นเป็นความรู้สึกดั้งเดิมของชาวพื้นเมืองที่ฝรั่ง
หรือแม้แต่ชาวเอเชียยุคหลังมิได้ถือเป็นพันธะผูกพัน ถ้าหาก
'สักการมารา' มีจิตวิญญาณสถิตอยู่จริง ผมคิดว่าเธอคงมีความ
รวดร้าวอยู่ไม่น้อยที่อยู่ดี ๆ ต้องกลายเป็นเป้าหมายแห่งการ
พิชิตของชาวตะวันตก เพียงเพราะเธอมีลักษณะสูงส่งและ
ทำท่าย

แม้ผมอาจจะตัดสินใจไม่ได้ว่าระหว่างจิตนิยมแบบตะวันออก
กับวัตถุนิยมแบบตะวันตกนั้น มนุษย์จะต้องเลือกเอาด้านใด
ด้านหนึ่งหรือไม่ แต่ผมก็ค่อนข้างจะมองเห็นว่าในโลกที่ได้ชื่อว่า
เต็มไปด้วยเหตุผลตรรกะหนาแน่น บางทีจุดเริ่มต้นแห่งปรารถนา
อาจจะไม่ได้มาจากสิ่งเหล่านี้เลย

กลับมาที่ปลายสะพานริมคลองเจ้าไหม...

ใกล้ค่ำแล้ว เรือของโกสุนก็ยังมาไม่ถึง เราพยายามใช้โทรศัพท์
มือถือส่งสัญญาณแหวกเมฆหมอกไปที่กั้นตงหลายครั้ง แต่
คำตอบที่ได้รับก็ยังไม่ชัดเจนนักว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดความ
ล่าช้าขนาดนี้ ทางบ้านบอกว่าโกสุนเอาเรือออกไปซ่อม และเรา
ก็ไม่มีทางรู้ว่าเขาต้องใช้เวลาอีกนานเท่าใด

น้ำลงจัดจนสันทรายของฝั่งตรงข้ามทอดตัวลงมาไกล
ร่องน้ำจากปากอ่าวกว้างขวางที่ตั้งจะตัดหลังเกาะลิบงมาสู่แหลม